

Tripura Board of Secondary Education

Syllabus : Sanskrit : Class : XII

Unit - I	Prose	20 Periods
	१) वीरवर-कथा (हितोपदेशः नारायण शर्मा) २) विद्यापतिः : पुरुष-परीक्षा - हासविद्य-कथा ।	
Unit - II	Poetry	10 Periods
	१) कालिदासः : रघुवंशम् (चतुर्थः सर्गः) - रघोदिग्बिजयः (श्लोकाः १ - ५०) ।	
Unit - III	Drama	10 Periods
	१) भासः : कर्णभरम् - दानवीरः कर्णः ।	
Unit - IV	Composition and Translation	15 Periods
	I) Comprehension Test (A passage in simple Sanskrit not exceeding 70 words is to be set)	
	II) Translation into Sanskrit from English. (One passage of five sentences in simple English is to be set)	
Unit - V	Grammar	30 Periods
	i) सन्धि (Joining in Sandhi - व्यञ्जनसन्धि and विसर्गसन्धि)	
	ii) कारक (अपादान कारक अधिकरण कारक) and सम्बन्ध पद। & बिभक्ति (पञ्चमी , षष्ठी & सप्तमी)	
	iii) समासः (A general idea of Samasas with suitable examples)	
	iv) प्रत्ययः a) कृतप्रत्यय - क्त, क्तबत्, क्त्वाच्, ल्यप्, तुमुन्, लब्ध, अनीय, शत्, शानच्, ण्यत्, यत्, क्यप्, क्तिन् । b) तद्धितप्रत्यय - अण्, ङक्, इमनिच्, तरप्, तमप्, ईयसुन्, इष्ठन् ।	
	v) आत्मनेपद - विधान and परस्मैपद - विधान, सनन्त, यङन्त, निजन्त, नामधातु and स्त्री - प्रत्यय ।	
	vi) अव्यय, संख्यावाचक पुरणवाचक शब्दाबली ।	
Unit - VI	(A) History of Sanskrit Literature	15 Periods
	Topics : i) Epic - रामायणम् । ii) Drama - a) कालिदास - अभिज्ञानशकुन्तलम् । b) भबभुति - उत्तररामचरितम् । c) शुद्रक - मृच्छकटिकम् । d) विशाखन्त - मुद्रारक्षसम् । iii) Lyrics - मेघदुतम्, गीतगोविन्दम् । iv) Fable Literature - कथासरित्सागरः, बेतालपञ्चविंशति, पञ्चतन्त्रम्, हितोपदेशः । v) आर्यभट्टः, बराहमिहिरः, चरकसंहिता, सुश्रुतसंहिता ।	
	(B) Linguistics	10 Periods
	i) Brief introduction of Indo-European Family of Languages with their divisions. ii) Preliminary idea on Growth and Development of Indo-Aryan Languages. (OIA, MIA, NIA) Old Indo Aryan (OIA) - Vedic & classical Sanskrit Middle Indo Aryan (MIA) - Pali, Prakrit & Apabhhransa New Indo Aryan (NIA) - Bengali, Oria, Ahamia, Bhojpuri.	
Unit - VII	Internal Assessment.	

SYLLABUS OF CLASS - XII : HALF YEARLY EXAMINATION

SUB: SANSKRIT

- Unit - 1**   **Prose** i) वीरवर-कथा (हितोपदेशः नारायण शर्मा)
- Unit - 2**   **Poetry** i) रघुवंशम् – (चतुर्थः सर्गः)
रघोर्दिग्बिजयः श्लोकाः १ - २५ (1 - 25)
- Unit - 3**   **Drama** i) दानवीरः कर्णः (महाकवि भास)
- Unit - 4**   **Composition, Translation and Amplification**
- I) Comprehension Test
(A passage in simple Sanskrit not exceeding 70 words is to be set)
- II) Translation into Sanskrit from English.
(One passage of five sentences in simple English is to be set)
- Unit - 5**   **Grammar**
- i) सन्धि (Joining in Sandhi - व्यञ्जनसन्धि and विसर्गसन्धि)
- ii) कारक (अपादान कारक अधिकरण कारक) and सम्बन्ध पद
&
बिभक्ति (पञ्चमी , षष्ठी & सप्तमी)
- iii) समास (A general idea of Samasas with suitable examples)
- iv) प्रत्ययः
a) कृतप्रत्यय - क्त, क्तबत्, क्तबाच्, ल्यप्, तुमुन्, तव्य, अनीय, शत्, शानच्, ण्यत्, यत्, क्यप्, क्तिन् ।
b) तद्धितप्रत्यय - अण्, टक्, इमनिच्, तरप्, तमप्, ईयसुन्, इष्ठन् ।
- v) आत्मनेपद - बिधान and परस्मैपद - बिधान, सनन्त, यडन्त, निजन्त, नामधातु and स्त्री - प्रत्यय ।
- vi) अव्यय, संख्यावाचक पुरणवाचक शब्दावली ।
- Unit - 6**   **(A) History of Sanskrit Literature**
- Topics: i) Epic - रामायणम्
ii) Drama - a) कालिदास - अभिज्ञानशकुन्तलम्
b) भबभुति - उत्तररामचरितम्
iii) Fable Literature - a) कथासरित्सागरः
b) बेतालपञ्चविंशति
- (B) Linguistics**
Brief introduction of Indo-European Family of Languages with their divisions.

Sanskrit

Class XII

Unit wise Question types with Marks Distribution

Unit	Title	VSA/Objective 1 Mark	SA 2 Marks	LA – I 3 Marks	LA – II 5 Marks	Total Marks
I	Prose	6	2	-	1	15
II	Poetry	3	2	-	1	12
III	Drama	1	1	-	1	8
IV	a) Comprehension Test	-	-	-	1	10
	b) Translation				1	
V	Grammar	-	-	5	-	15
VI	a) History of Sanskrit Literature	5	-	-	1	10
	b) Linguistic	5	-	-	1	10
Total Number of Questions		20	05	05	07	
Total Marks						80

NB : 1) Internal Choice : There is no overall choice in the paper. However, there is one (01) internal choice of 5 marks weightage in UNIT – I , UNIT – II , UNIT – III and UNIT – VI.

2) In type LA – II , questions may be sub – divided into parts , if necessary.

3) Questions should be set covering each unit.

Sanskrit

Course Structure

Class – XII

One Paper

Time – 3 hours

Marks – 100

<u>Unit</u>	<u>Title</u>	<u>Marks</u>
I	Prose	15
II	Poetry	10
III	Drama	10
IV	a) Comprehension	05
	b) Translation	05
V	Grammar	15
VI	a) History of Sanskrit Literature	10
	b) Linguistics	10
VII	Internal Assessment	20

100

Model Question

Sanskrit

Class - XII

Time - 3 hours 15 minutes

Full Marks - 80

The figures in the margin indicate full marks.

Group - A / বিভাগ - ক

Answer in short the following questions:

1x20=20

1. What is the source of the story 'বীরবরকথা' ?
বীরবর কথা গল্পের উৎস কি ?
2. What is the name of the son of বীরবর: ?
বীরবরের পুত্রের নাম কি ছিল ?
3. Who was the women crying in the night of কৃষ্ণাচতুর্দশী as mentioned in the story বীরবরকথা ?
বীরবর কথা গল্পে উল্লিখিত কৃষ্ণাচতুর্দশীর রাত্রিতে ক্রন্দনরতা স্ত্রীলোকটি কে ?
4. Who was the king of Kanchi ?
কাঞ্চীর রাজা কে ছিলেন ?
5. What is the source of the story 'হাস্যবিদ্যকথা' ?
হাস্যবিদ্যকথা গল্পটির উৎস কি ?
6. How many thieves were arrested by the royal guards ?
রাজপ্রহরীরা কয়জন চোরকে আটক করেছিল ?
7. Who wrote the Mahakavya 'রঘুবংশম্' ?
'রঘুবংশম্' মহাকাব্যটি কে রচনা করেন ?
8. 'নবে তস্মিন মহীপালে সৰ্ব নবমিবাভবত্' -
Who is referred by the word 'নবমহীপাল' ?
9. How many cantos are there in the 'রঘুবংশম্' ?
'রঘুবংশম্' এ কয়টি সর্গ আছে ?
10. Who was Sakra as you find in the drama piece 'দানবীর:কর্ণ : ' ?
'দানবীর: কর্ণ' নাট্যাংশে বর্ণিত 'শক্র' কে ?
11. Who is the author of the Sanskrit Ramayana ?
সংস্কৃত রামায়ণের রচয়িতা কে ?
12. Who is the hero of Sudraka's drama Mrichhakatikam ?
শূদ্রকের নাটক 'মৃচ্ছকটিকম্' এর নায়ক কে ?
13. Who is the author of the drama Uttararamacharitam ?
'উত্তররামচরিতম্' নাটকের রচয়িতা কে ?
14. How many stories are there in the 'Vetalpanchavimsati' ?
'বেতালপঞ্চবিংশতি' তে কয়টি গল্প আছে ?
15. What type of work is the 'Charaksamhita' ?
'চরকসংহিতা' কি জাতিয় গ্রন্থ ?
16. Name two languages belonging to 'শতম্' group ?
'শতম্' গুচ্ছের অন্তর্গত দুটি ভাষার নামোল্লেখ কর ।
17. What is the full form of NIA ?
NIA - এর পুরো নাম কী ?
18. In which language is 'ত্রিপিটক' composed ?
'ত্রিপিটক' কোন ভাষায় রচিত ?
19. How many languages are there in the Indo - European ?
ইন্দো - ইউরোপীয় ভাষাগোষ্ঠীতে মোট কয়টি ভাষা আছে ?
20. What is the first book composed in Vedic Sanskrit ?
বৈদিক সংস্কৃতে রচিত প্রথম গ্রন্থটির নাম কী ?

Group - B / বিভাগ - খ

Answer the following questions :

2 x 5 = 10

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির উত্তর দাও :

21. "स राजा सकरुणं क्रन्दनध्वनिं श्रुत्वा" -
Who was the king referred to here? Whose crying sound did he hear and when?
এখানে উল্লিখিত রাজা কে? তিনি কখন কার ক্রন্দন - ধ্বনি শুনেছিলেন?
22. How were the three thieves killed? Who sentenced them to death?
তিনজন চোরকে কিভাবে হত্যা করা হয়? কে তাদের মৃত্যুর আদেশ দিয়েছিলেন?
23. 'पद्मा पद्मातपत्रेण भजे साम्राज्य दीक्षिनम्' -
Who is पद्मा? How did she serve रघु?
পদ্মা কে? তিনি কিভাবে রঘুর সেবা করেছেন?
24. What is the opinion of Karna about the merit of gift?
দানের মহিমা সম্পর্কে কর্ণের অভিমত কি?
25. 'तेन हि मच्छिरी ददामि' -
Who said this and when?
কে কখন উক্তিটি করেছেন?

Group - C / বিভাগ - গ

Answer the following questions:

3x5=15

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির উত্তর দাও :

26. Join the sandhi: (any three)

1x3=3

সন্ধি কর : (যে কোন তিনটি)

i) चलत् + चित्रम्

iii) रवि + उदेति

ii) किम् + चित्

iv) सद्यः + जातः

27. Account for the case-ending of the following underlined words: (any three) 1x3=3

নীচের রেখাঙ্কিত পদগুলির সকারক বিভক্তি নির্ণয় কর : (যে কোন তিনটি)

i) नरः व्याघ्रात् बिभेति

ii) हर्षात् नृत्यति बालकः

iii) रुदति पुत्रे पिता जगाम

iv) सुर्ये उदिते परं प्रकाशते

28. Name and expound the samasas of the following words: (any two)

1^{1/2} x 1^{1/2} = 3

নীচের শব্দগুলির ব্যাসবাক্যসহ সমাসের নাম কর : (যে কোন দুটি)

i) दम्पति

ii) त्रिलीकी

iii) उपगङ्गाम

29. Give the resulting forms: (any three)

1x3=3

প্রত্যয় নিশ্চয় পদ লেখ: (যে কোন তিনটি)

i) छिद् + कल्बाच्

iii) नि-शम् + ल्यप्

ii) बह + क्त

iv) सह + तुमुन्

30. Substitute single words for any three of the following :

1x3=3

এককথায় প্রকাশ কর: (যে কোন তিনটি)

i) पुनः पुनः पिबति

ii) हन्तुम् इच्छति

iii) आ-गम् + ल्यप्

iv) ब्याकरणं वेत्ति

Group - D / বিভাগ - ঘ

Answer the following questions:

5 x 3 = 15

নীচের যে কোন তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও :

31. a) " अनेन सदृशी लोके न भृती न भविष्यति " -

Where does this line occur ? Who is referred to here by ' अनेन ' ? Mention the context of this saying.

এই পঙ্ক্তিটি কোথায় আছে ? অনেন বলতে এখানে কাকে বোঝানো হয়েছে উক্তিটির প্রসঙ্গ উল্লেখ কর ।

1 + 1 + 3 = 5

Or / অথবা,

b) 'युयं सर्वेऽपि चौरा :-'

Who said this and to whom ?

কে, কাদের উদ্দেশ্য করে একথা বলেছে ? সকলেই চোর, কিভাবে তা প্রমানিত হল ?

2 + 3 = 5

32. a) Give a short description of the advent of autumn following the piece entitled " रघोदिग्बिजय" :

" रघोदिग्बिजय " : शीर्षक पाठ्यांश अनुसरणे शरद ऋतुर आविर्भाव संक्षेपे आलोचना कर ।

Or / অথবা,

b) Explain with reference to the context :

5

প্রসঙ্গ

উল্লেখপূর্বক ব্যাখ্যা কর :

प्रसादसुमुखे तस्मिन् चन्द्रे च विशदप्रभे ।

तदा चक्षुष्मताम् प्रीतिः आसीत् समरसा द्रवयीः । ।

33. a) 'शक्रः खलु मया बञ्चित -'

Who is the Speaker here ? How the Speaker deprived ' Shakra' ?

1 + 4 = 5

এখানে বক্তা কে ? বক্তা কি করে শক্রকে বঞ্চিত করেছিলেন ?

Or / অথবা,

b) Explain with reference to the context :

5

প্রসঙ্গ উল্লেখপূর্বক ব্যাখ্যা কর :

' हुतं च दन्तं च तथैव निष्चति '

Group - E / বিভাগ - ঙ

34. Read the following passage carefully and answer in Sanskrit the questions given below:

1 x 5 = 5

নীচের অনুচ্ছেদটি মনোযোগ দিয়ে পড় এবং নীচে প্রদত্ত প্রশ্নগুলোর সংস্কৃতে উত্তর দাও :

इह खलु संसारे मातुरधिकः पुज्य कीपि नास्ति । स्नेहमयी जननी सुदीर्घान् दशमासान् बहुान् कौशान् सहित्वा सन्तानं प्रसुते. माता स्तन्यदानेन शैशवे सन्तानस्य देहं पोषयति गर्भधारणपोषणाय जननी पितुरपि अधिका , मातृस्नेहस्य अनाविलकरुणाधारा अस्माकं जीवनं चिरमवाभिषिञ्चति । मातृमहिमा अतुलनीया ।

i) संसारे का अधिका पूज्या ?

ii) जननी कथं सन्तानं प्रसुते ?

iii) कथं माता सन्तानस्य देहं पोषयति ?

iv) माता कथं पितुरपि अधिका ?

v) कस्य स्नेहस्य अस्माकं जीवनं चिरमवाभिषिञ्चति ?

35. Translate the following English passage into Sanskrit:

5

নীচের ইংরেজী অংশটুকু সংস্কৃতে অনুবাদ কর :

Swami Vivekananda was a great lover of his country. He sacrificed his life for the people of India. He was greatly troubled in mind for the country. This young hermit went out for a walk throughout India. He was the bravest son of our motherland.

Group - F / বিভাগ - চ

36. a) Discuss in brief the influence of the Ramayana on Indian Society. 5
ভারতীয় সমাজ জীবনের উপর রামায়নের প্রভাব আলোচনা কর :

Or / অথবা,

b) Write a short note on ' गीतगोविन्दम् ' 5
গীতগোবিন্দম এর উপর একটি সংক্ষিপ্ত টীকা লিখ :

37. a) How many branches have Indo-European family of languages? Discuss briefly any two branches of Indo-European family of languages? 1+2+2=5

ইন্দোইউরোপীয় ভাষাগোষ্ঠির কয়টি শাখা ? যে কোন দুটি শাখা নিয়ে সংক্ষেপে লিখ?

Or / অথবা,

b) How many branches have Indo-Iranian language ? What are they? Write a short note on NIA. 1+1+3=5

ইন্দো-ইরানীয় বা ভারতীয় আর্য ভাষার কয়টি স্তর ? সেগুলি কি কি ? নব্য ভারতীয় আর্য ভাষার উপর সংক্ষিপ্ত টীকা লিখ।

***